

מיסודה של התאחדות הארגונים הכלכליים

עיתון מידע למגדלים

הדשן של השכן

גליון מס. 6

יוני 2011

הסיפור שמאחורי פרשיית הקוטג'

מחיר הקוטג' עולה בישראל, בגליון זה נבקש להציג שני סיפורים שנמצאים ברקע לכך. האחד, סיפור השינוי בדפוסי הצריכה של מזון בעולם, והשלכותיו על מחירי המזון. השני, סיפור שרשרת הערך של יצור הקוטג'. מי יכול להעלות את חלקו בעוגה ומי לא. נבקש התייחסותכם לאומדנים שנציג, כדי שנוכל לשפר את התובנות, ואולי להבין אחרת את הנתונים. בכוונתנו להרחיב את הדיון לתשומות נוספות בחקלאות, ופרשיית הקוטג' מאפשרת הצצה לשרשרת היצור, ונגיעה ראשונה בכלכלת תשומות נוספות.

מה אוכלת פרה
אז מה יש בקוטג'?
לחצו להמשך...

מחירי המזון בעולם: היפוך מגמה
לחצו להמשך...

מה מלמדים המדדים על הקוטג'
לחצו להמשך...

הקוטג': איפה מסתתר הכסף?
לחצו להמשך...

סיכום ומסקנות
לחצו להמשך...

להצטרפות לרשימת התפוצה לחצו כאן

עורך ראשי | שאול צבן | חברי מערכת | אלי שוורץ, נמרוד דגן, מיכה אמיר. עיצוב גרפי | כחל עיצובים

נשמח לקבל תגובות לשיגור מייל לחצו כאן, או שלחו ל tashah@mik.co.il

מחירי המזון בעולם: היפוך מגמה

מאז מלחמת העולם השנייה ועד לשנת 2000, היו מחירי המזון בעולם במגמה מתמדת של ירידה במונחים ריאליים. מדי פעם נצפתה שנה של עליות מחירים, אשר תוקנה מיד בשנה שלאחריה. פעם אחת בלבד, היו עליות ריאליות של יותר משנה אחת רצופה, וזה היה במשבר הנפט 1973 - 1974.

דפוסי צריכת המזון בהודו:

מדגנים לחלב

הנתונים מלמדים על כך שאדם עשיר בהודו אוכל 40% יותר מוצרים מן החי, לעומת אדם עני, ומוצרי חלב הוא אוכל כמעט פי 6 מאדם עני. אלא שכדי לייצר מוצרים אלה נדרשת כמות דגנים גדולה הרבה יותר מזו הנדרשת כדי להאכיל אדם עני. כיום אוכלוסיות גדולות בעולם מעלות את רמת החיים, והמשמעות על הביקוש היא דרמטית, וככל הנראה היא מגמה שתתקיים לטווח הארוך.

הסיבות לשינוי

אלה הגורמים העיקריים המביאים

לעליה בת-קיימא במחירי המזון בעולם

- האוכלוסייה הולכת וגדלה - יותר פיות אוכלים את אותה כמות של מזון.
- תהליכי העיור מתגברים ומשנים את מבנה הביקוש - בהכללה גסה ניתן לומר שהחקלאי הכפרי מסתפק במועט וחי מלחם ואורז. ואילו האוכלוסיה העירונית צורכת בד"כ מזון שהרכבו עשיר יותר והוא יותר "בזבזני" בשימוש במוצרים בסיסיים, למשל בשר ומוצרי חלב.
- הקצאת שטחי חקלאות לייצור ביו דלק וביו דיזל, מצמצמת את השטחים לייצור מזון. קרקע, מים, כח אדם וטכנולוגיה, המשאבים, שכמותם מוגבלת, המשמשים לייצור המזון צריכים עכשיו להתחלק ולשרת גם את תעשיית הדלק.
- העלייה ברמת החיים יוצרת עליה בביקוש למוצרים מן החי, פירות וירקות והמשמעות היא עליה תלולה בייצור גרעינים כדי לספק ביקוש זה. ראו הגרף המצורף המתאר את השינוי בדפוסי צריכת מזון בהודו, כאשר אדם עולה ברמת החיים.

איך קורה הנס הזה?

כנראה שאחד הגורמים המשמעותיים הוא היעילות. בשביל שאותו המזון יעלה פחות ופחות - חייבת להיות מגמה של התייעלות בחקלאות באופן תדיה, וישראל זכתה להיות ממובילי הפיתוחים שאפשרו התייעלות זו. מאז שנת 2000 אנו עדים למגמה הפוכה. מחירי המזון בעליה שיטתית, ואף מדי פעם יש קפיצות כלפי מעלה כמו בשנת 2007. אגב, העליות הפתאומיות מתקונות בד"כ בשנים העוקבות בירידות כלפי מטה בהתנפצות בועה. אם נגקה מן הגרפים את ההתפרצויות, נישאר עם מגמה ברורה: המחירים בעליה. לפי חלק מהערכות גורמי מחקה, צפויה עליה בת קיימא של עשרות אחוזים בעשרים השנים הקרובות. גורמי המחקר אינם נחלקים בשאלה האם? אלא בשאלה כמה? אם אכן יתממש תסריט זה, הרי שצפויה תופעה גוברת של מחסור במזון בסיסי ואף של רעב, וכפועל יוצא גם זעזועים גיאופוליטיים בעולם.

לחצו לחזרה לעמוד השער

עיתון מידע למגדלים

הדשן של השכן

גליון מס. 6

יוני 2011

מה אוכלת פרה

פרה ישראלית ממוצעת מייצרת בשנה כ 10,650 ליטר חלב בשנה. כדי לעשות זאת, צורכת הפרה גרעינים, כוספאות ותחמיץ שהם שווי ערך לכ 10,150 ק"ג חומר יבש. מזון זה גדל בשטח של כ 23 דונם קרקע חקלאית. הפרה הישראלית אוכלת מזון מיובא בחלקו, ולכן רק חלק מהשטח נדרש בישראל. כדי לספק לפרה את המזונות האלה נדרשים כ 6,800 קוב בשנה כולל מי גשם, ובנוסף הפרה שותה עוד כ 70 קוב. יצור המזון לפרה מצריך מים, כולל גשם, ששוויים בישראל כ 6,200 שקלים, ועוד צריכת תשומות חקלאיות: דשן, חומרי הדברה וזרעים, בשווי של כ 1,700 שקלים לפרה. כאשר מיליארדי אנשים באסיה מגבירים ולו במעט את צריכת מוצרי החלב, הביצים והבשר, אז יש להגדיל מאד את היצור העולמי של גרעינים, כוספאות ותחמיץ. הנתונים שהוצגו לעיל ממחישים כיצד שינוי זה בדפוסי צריכת המזון של בני אדם, משנה את כלכלת החקלאות הגלובלית.

אז מה יש בקוטג'?

גביע קוטג' בכמות של 250 גרם, מיוצר להערכתנו בניצולת חלב של 27%, כלומר מיוצר מ 0.93 ליטר חלב. ואלה חלק מגורמי היצור שמסתתרים מאחורי גביע הקוטג' התמים:

- קרקע חקלאית מעובדת: 2 מ"ר
- מים, כולל גשם: 600 ליטר
- דשנים, חומרי הדברה וזרעים בשווי 15 אגורות

הנתונים ממחישים כיצד העליה בצריכת מוצרים מן החי, מגדילה מאד את הלחץ על המשאבים העיקריים שבמחסור: קרקע ומים. וכך גם יצרני התשומות יכולים לנסות ולרכב על הגל, ובאותה הזדמנות, מי שיכול, מעלה מחירי תשומות לחקלאי.

לחצו לחזרה
לעמוד השער

נשמח לקבל תגובות לשיגור מייל לחצו כאן, או שלחו ל tashah@mik.co.il

עיתון מידע למגדלים

הדשן של השכן

גליון מס. 6

יוני 2011

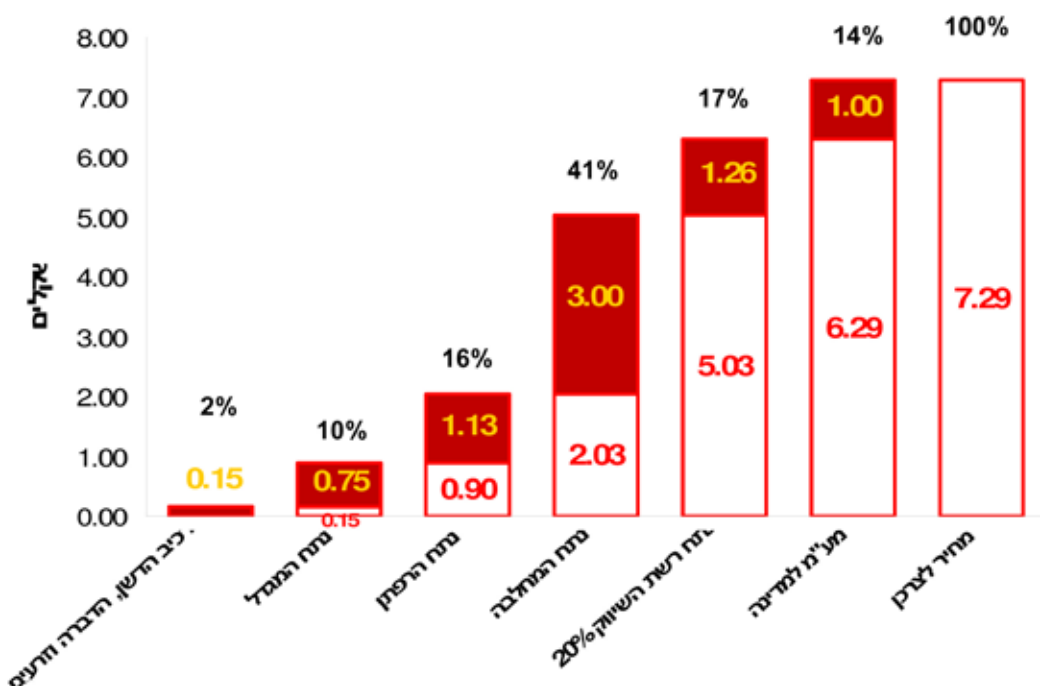

הקוטג': איפה מסתתר הכסף?

מחיר גביע קוטג', ובו 250 גרם, הגיע בשבועות האחרונים ל 7.3 שקלים לצרכן. בעקבות הצעקה שקמה, החליטו ב"רשת שיווק השקמה" (רמי לוי), להפחית את המחיר ל 4.9 שקלים לצרכן. ניסינו לבדוק להיכן הולך הכסף. נבקש התייחסותכם, בייחוד ביחס לאומדנים שנוציג, שמא נפלה שגגה. התחשיב מלמד על כך שכל גביע קוטג' מייצר הכנסה של כ 15 אגורות ליצרני הדשן, ההדברה והזרעים. חלקו של החקלאי מגדל הגרעינים מוערך בעשרות אגורות לגביע, כ 10% ממחיר הגביע. מרכיב הרפת קרוב מעל שקל לגביע, כ 16% ממחיר הגביע. המזדינה לוקחת כשקל עבור כל גביע באמצעות המע"מ, כ 14% ממחיר הגביע, ולאחר מכן גובה עוד מס על רווחי העוסקים במלאכה. באמצע יש סכום גדול של 4.3 שקלים שמתחלק בין רשתות השיווק לבין המחלבות. סביר שמאזן הכוחות בין שני גופים אלה הוא שקובע את אופן החלוקה. בנייר זה הערכנו שרשת השיווק מקבלת 17% ממחיר המכירה כלומר 1.26 שקלים, ואז נותר בידי המחלבה סכום של כ 3 שקלים לכל גביע, 41% מהמחיר.

שרשרת הערך ביצור קוטג', 2011: המחיר אליו הגיעו ברשתות השיווק אומדנים בלבד

מקור: אומדנים ועיבוד נתונים

לחצו לחזרה
לעמוד השער

ששמה לקבל תגובות לשיגור מייל לחצו כאן, או שלחו ל tashah@mik.co.il

עיתון מידע למגדלים

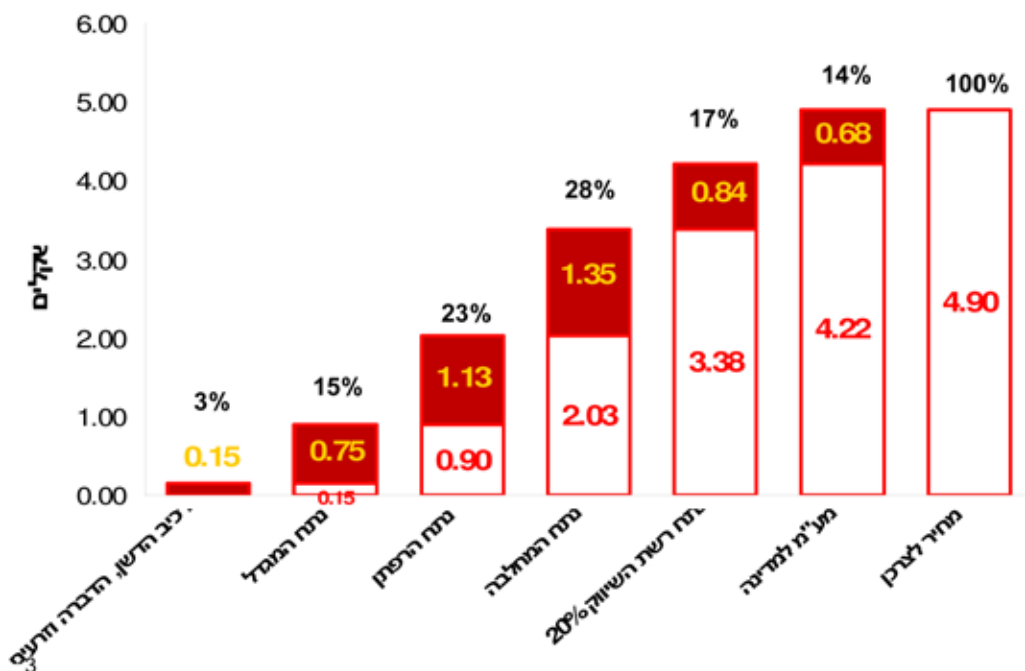
הדשן של השכן

גליון מס. 6

יוני 2011

כאשר **רמי לוי** הוריד את המחיר ל 4.9 שקלים לגביע, הוא לא השפיע על התקבולים של הרפתן ושל המגדל. הוא הוריד את תקבולי המדינה באמצעות מע"מ ל 0.68 שקלים לגביע והוריד ל 2.19 שקלים את הסכום המתחלק בין רשתות השיווק לבין המחלבה. במחירי רמי לוי, העוגה מתחלקת שונה, כך שמרכיב המגל מגיע ל 15%, הרפתן 23%, המחלבה 28% ורשת השיווק 17%. הנחת עבודה סבירה היא שהמחיר שמציג רמי לוי, הוא מחיר קרוב לזה שכל הגורמים בשרשרת הערך יודעים לחיות איתו. אנו משאירים לקוראים את הפרשנות לדברים אלה.

שרשרת הערך ביצור קוטג', 2011: במחירי רמי לוי, יוני 2011
אומדנים בלבד

מקור: אומדנים ועיבוד נתונים

לחצו לחזרה לעמוד השער

שמח לקבל תגובות לשיגור מייל לחצו כאן, או שלחו ל tashah@mik.co.il

עיתון מידע למגדלים

הדשן של השכן

גיליון מס. 6

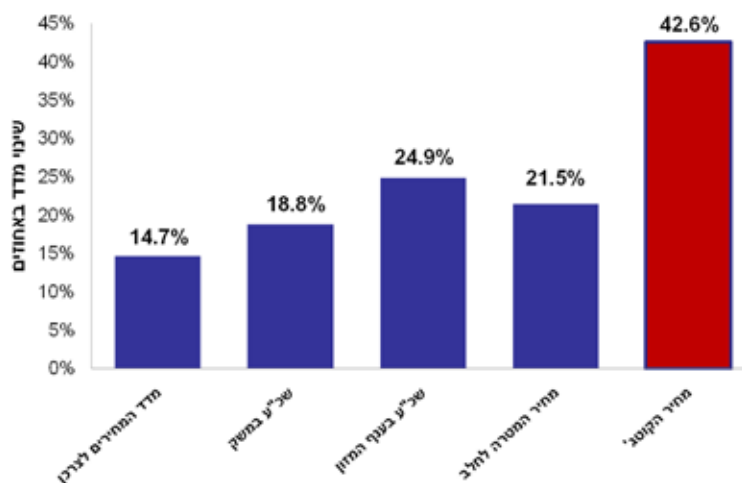
יוני 2011

מה מלמדים המדדים על הקוטג'

מרכז המחקר של הכנסת בחן את העלייה במספר מדדים בין שנת 2006 לשנת 2011. מסתבר שמחיר הקוטג' עלה הרבה מעבר לכל המדדים האחרים. הממצאים מחדדים עוד את שנאמו.

מדדים נבחרים משנת 2006 לשנת 2011

מקור: מרכז המחקר של הכנסת

סיכום ומסקנות

דפוסי צריכת המזון משתנים בקרב אוכלוסיות גדולות ברחבי העולם. הלחץ על המשאבים של החקלאות רק ילך ויגבר, והמחיר של תשומות לחקלאות יעלה במקומות בהם החקלאים לא ידעו ליצור תחרות בין הספקים. בעולם של שינויים דרמטיים, וארוכי טווח, צריכים חקלאי ישראל לבחון כיצד ישפרו את יכולתם להרוויח מהענף. המגמות מצביעות על צורך בעולם, שילך ויגבר, ביכולת שילוב הייטק ומערכות בקרה ממוחשבות עם יכולת אגרונומית גבוהה. לחקלאי ישראל יש הכלים הדרושים להיות בחוד החנית של פיתוחים אלה. המשחק במחירי הקוטג' מתנהל מעל ראשיהם של החקלאים, בין גופים המצויים במעלה שרשרת הערך. החקלאים לא נמצאים במגרש הזה, לפחות לא באופן ישיר. מוצע לפעול כדי להבהיר זאת לציבור, שכן יש רבים מדי המנסים להציב את הציבור הרחב בעימות למול החקלאים, בשעה שאין כך הדברים. נבקש הערותיכם על האומדנים ובדבר המסקנות. להתראות בגיליון הבא, שיצא ביולי 2011.

מקורות המידע לגיליון: עיתונות מקצועית, מחקרים, דו"חות חברות, תחשיבי משרד החקלאות, נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, סקרי שטח וראיונות.

לחצו לחזרה לעמוד השער

שמח לקבל תגובות לשיגור מייל לחצו כאן, או שלחו ל tashah@mik.co.il